

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר זכורני כשאני תינוק ... והטבילוני לאכול בתרומה ... והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רבי לכהונה על פיו.....1
- ב. תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי.....3
- ג. דקנסינהו עזרא.....6
- ד. כגון דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא 7
- ה. החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו בבית דין אינה חזקה ... הנך לאכילה האי לזבוני 8
- ו. עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואתו בי תרי ואמרי בן גרושה ... ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ... מצטרפין לעדות.....8
- ז. אפי' בזה אחר זה ... שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו 9
- ח. האשה שנחבשה ... על ידי ממון מותרת לבעלה על ידי נפשות אסורה לבעלה ... אבל יד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן אפילו על ידי ממון אסורה לבעלה.....10

דף כו.

א. מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר זכורני כשאני תינוק ... והטבילוני לאכול בתרומה ... והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רבי לכהונה על פיו

במקומות שאוכלים תרומה מי שבא¹ ואמר כהן אני אינו נאמן, אפילו בזמן הזה שאין עבודה על גבי מזבח. ואין מעלין אותו לכהונה על פי עצמו לא לקרות בתורה ראשון ולא לישא כפיו ולא לאכול בתרומה אפילו בזמן הזה שהוא מדרבנן, ולא יאכל בקדשי הגבול עד שיהיה לו עד אחד.

היה עד² אחד מעיד עליו שהוא כהן, נאמן אפילו להאכילו בתרומה בזמן הזה שהוא מדרבנן.

¹ שו"ע ונו"כ שם נ א

² שו"ע ונו"כ שם ב ד

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכן אם היה מסיח לפי תומו נאמן, כיצד מסיח לפי תומו כמעשה שהיה, באחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר זכור אני כשהייתי תינוק והייתי מורכב על כתפו של אבא הוציאני מבית הספר³ והפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב וחבירי בדילים ממני פירוש כדי שלא יחזרו ויטמאוני בנגיעתם, והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות, והעלהו רבינו הקדוש לכהונה לאכילת תרומה דרבנן ונשיאת כפים וקריאה בתורה וכל הנ"ל, על פי עצמו.

אולם אנו נוהגין⁴ לקרות לתורה ראשון ומניחין לישא כפיו⁵ לכל מי שיבא ויאמר כהן אני, שחוסר נאמנותו אינה אלא משום גזירה שלא יאכילוהו תרומה, כיון שמעלין מקריאת התורה לתרומה⁶, ואנו הואיל ואין תרומה מצויה בינינו כלל אין חוששין לקריאת התורה ראשון, ואפילו לדוכן לא חיישינן.

ומה שנאמן לומר על עצמו שהוא כהן בימינו זהו אם הוא בעל תורה וירא אלקים הבא ממקום שיש שם בסביבתו שומרי תורה ומסורת ישראל⁷, אבל עם הארץ הבא ממקום שאין שם שומרי תורה ומעוות אינו נאמן ע"י עצמו אלא ע"י אחרים שיבררו לנו שאכן הוא כהן. ואם עד אחד כשר מעיד שהלה כהן⁸, נאמן ויכול לישא כפיו ולעלות לתורה ראשון.

ואף על פי שאינו נאמן על עצמו לאכול תרומה, מכל מקום נאמן לאסור על עצמו בגרושה חללה וזונה, שהרישוינהו לנפשיה חתיכה דאיסורא ואינו מטמא למתים לפי דבריו. והנבעלת לו מפסולי כהונה כגון גרושה או זונה, הרי היא ספק חללה וזרעה פסול לכהונה מספיקא דשמא כהן הוא וחלל זרעו.

³ שיש לחשוש שמא עבד הוא והטור השמיט דס"ל דלא היי' שמא עבד הוא ומכ"ש בארצותינו דלא שכיחי עבדים כנענים שמלו וטבלו לשם עבדות שיאכלו בתרומה ח"מ שם ד, אבל המחבר שכתבו והרמ"א שלא השיג משמע דחיי'. ב"ש שם ה ועיין פ"ת שם.

⁴ רמ"א שם ומשנה ברורה קכח א

⁵ הרמ"ך בעל דעה זו לא כתב רק לקרות בתורה ראשון ונתן טעם לדבר דלא אכפת לן אם יקרא בתורה ראשון כלומר דאין בזה צד איסור רק מפני דרכי שלום (כדאיתא במשנה בהנזקין דף נ"ט) אבל נשיאות כפים דאיכא איסור עשה בזה אין מקילין אף לדעת הרמ"ך. ח"מ שם א וצ"ל רמ"א הכריח כן מדכתבו הר"ן והמגיד בשם רמ"ך מנהג שלנו להאמינו לקרוא בתורה ולא חיישינן שמא יאכל תרומה משום תרומה בזה"ז מדרבנן הוא והם תרצו משום דאין אנו נוהגים בארצותינו לאכול תרומה וקשה הא אכתי יש חשש שמא יעלה לנשיאת כפים אלא ודאי כל דבר שאין לו הנאה לא חיישי' שיעשה איסור ואין לו הנא' מזה. ב"ש שם ב. וקשה נהי דעכשיו בחוץ לארץ ליכא תרומה אכתי איכא מתנות כהונה של פדיון הבן, ולדעת הש"ע י"ד סי' ס"א מתנות זרוע לחיים וקיבה נוהג בחוץ לארץ. אבני מילואים שם א. ועיין בספר ישועות יעקב סק"א שכ' לחלק בין זמן המקדש שהיו מברכין בשם המפורש איכא איסור עשה משא"כ בזה"ז ושוב מצא חילוק זה בתשובת מהרי"ט (ח"א סי' קמ"ט) ולכן מסיק דהעיקר כדברי הרמ"א ז"ל דנאמן לנ"כ ומנהגן של ישראל תורה היא ע"ש.

⁶ ב"ש שם א

⁷ דע"י שבא ממקום שיש שם שותומ"צ מירתת לשקר דאפשר לברר. כה"ח או"ח קכח סק"ו

⁸ שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' קע"ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ב. תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי

כבר התבאר במסכת יבמות דף פו.ש נאמר בפרשת שופטים (דברים יח פסוק ג – ד) וְזֶה יְהִי מִשְׁפֹּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם וְגו' רַאשִׁית הַדְּגָן תִּירֹשֶׁת וְיִצְהָרֶךְ וְכו' תִּתֶּן לוֹ. נתחייבנו בזה להפריש תרומה מזרע הארץ ומפרי העץ⁹ – מגידולי ארץ ישראל ולתת אותה לכהן, ונקראת תרומה גדולה¹⁰. ונמנית מצוה זו של הפרשת תרומה גדולה במנין המצוות כמצוות עשה¹¹. וכשמפריש צריך לברך ברוך אתה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה.

תרומה¹² ותרומת מעשר נאכלת לכהנים בין גדולים בין קטנים בין זכרים בין נקבות הם ועבדיהם הכנענים ובהמתן, שנאמר (ויקרא כב פסוק יא) וְכֹהֵן פִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כִּסְפוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְגו'. ואין חיוב על הכהנים¹³ לאכול את התרומה אבל כשאוכלה מקיים מצוה, וכשאינן אוכלה ומניחה לרקוב הוי כבזיון קדשים.

תרומה לכהן¹⁴ בין טהורה בין טמאה¹⁵ אפילו נטמא הדגן או התירוש כולו קודם שיפריש, הרי זה חייב להפריש ממנו תרומה בטומאה וליתנה לכהן¹⁶.

נאמר בפרשת קרח (במדבר יח פסוק כא) לְבָנֵי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֲלֵף עֲבֹדְתָם אֲשֶׁר הֵם עֹבְדִים אֶת עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד. ועוד

⁹ ראה לקמן שנחלקו אם מן התורה צריך להפריש תרומה מכל פרי הארץ והעץ או רק מהדגן התירוש והיצהר בלבד.

¹⁰ רמב"ם תרומות פ"ב ה"א, ועי' מתנות עניים פ"ו ה"ב.

¹¹ רמב"ם עשה קבו, סמ"ג עשין קלג, רס"ג עשה סה, יראים קמו, רבינו ירוחם חלק אדם נתיב כא ח"ד, ופורטו הדינים ברמב"ם הל' תרומות, טור ושו"ע יו"ד סי' שלד.

¹² רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה א

¹³ חזו"א שביעית סי' י"ד סק"י ואולי זו גם כונת הרדב"ז לקמן פט"ו ה"ב ע"ש ועמש"כ בבה"ל לקמן פי"א ה"א:

¹⁴ ותרומה הוא ממון כהן ויכול לקדש בהן אשה ומותר להאכיל תרומה ומעשר ומעשר עני לכהן קטן וללוי קטן ועני קטן אף שאין יודעים שזה תרומה ומעשר ומ"ע אבל אין מחלקין לו בגורן עד שידע לישא כפיו כדלקמן פי"ב הכ"ב ע"ש אך אם הוא גדול י"א שצריך להודיעו שזה תרומה ומעשר ומ"ע שלא יהא כגונב דעת הבריות שחושב שנותן לו משלו וי"א דאין ליתן תרומה לכהן קטן מפני שהוא מאבדה. כהן מומר אין עליו איסור לאכול תרומה וי"א שאינו אוכל

¹⁵ רמב"ם הלכות תרומות פרק ב הלכה יד

¹⁶ ויש מצוה ליתן לכהנים מלבד מצות הפרשה מיהו גם אם הפריש ע"מ שלא יקנה השבט או שאמר יוכו הכהנים ולא אתחייב בנתינתן או שאמר יוכו ואתחייב בנתינתן אבל עתיד אני לעבור ולא אתן בכל אלו תרומתו תרומה ותנאו בטל וזכו בו הכהנים וחייב בנתינתן. עיין דרך אמונה שם פ"ו ס"ק ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

נאמר שם (פסוק כד) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ליקנן תרומה¹⁷ נתתי ללוים לנחלה על פן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה. ולוויים נאמר (שם פסוק לא) ואכלתם אתו בכל מקום אתם וביתכם¹⁸. נצטוונו בזה לתת חלק אחד מעשרה חלקים מזרע ארץ ישראל ללוים¹⁹. והוא הנקרא בלשון חז"ל מעשר ראשון²⁰. ונמנית מצוות הפרשת מעשר ראשון במנין המצוות²¹. לדעת הרמב"ם²² ההפרשה והנתינה בתרומה ובמעשר נמנו כמצוה אחת, שהנתינה היא חלק מחלקי המצוה²³. ולדעת הרמב"ן²⁴ במעשר ראשון יש שתי מצוות, – הפרשה²⁵ ונתינה²⁶.

¹⁷ הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר – רש"י.

¹⁸ אפילו בבית הקברות.

¹⁹ מתוך לשון החינוך מצווה שצה.

²⁰ ברכות פ"ז מ"א, תרומות פ"א מ"ה פ"ג ו-ו, ועוד רבים.

²¹ הרמב"ם (עשה קבו) סמ"ג (עשין קלה) חינוך (שצה), אוהרות לר' שלמה אבן גבירול (והר הרקיע עשה לך) וכ"כ בשאלתות קמט, וביראים קמו.

²² סהמ"צ שורש יב.

²³ ופירש המגילת אסתר שם בדעת הרמב"ם שכיון שכל זמן שלא נתן לו חלקו לא יצא ידי חובתו, והמפריש תרומה ותרומת מעשר ואין דעתו ליתנם לכהן לא יצא ידי חובתו בהפרשה לא נמנית הנתינה כמצווה. ועי' כרם ציון ספר א שהגרצ"פ האריך בדברי המגילת אסתר בהפריש על מנת שלא ליתן לכהן שלא חלה ההפרשה וכתב שמרש"י יומא פג. ד"ה כי פליגי וניטין ל. ד"ה ואע"ג מוכח שההפרשה חלה. ועי' חזון איש מעשרות סי' ז ס"ק כד. ובמרנינתא טבא שם על ספר המצוות כתב שדעת המב"ם שבתרומה ותרומת מעשר עיקר המצוה היא ההפרשה בלבד, ואחרי שהפרישם קנאם השם ונתנם לכהן והם זוכים משלחן גבוה ואין הנתינה ציווי אלא הודעה שהוא לכהן מאת ה'. אבל במעשר ראשון עיקר המצוה היא הנתינה ללוי ולא ההפרשה, שהמעשר לא קנה ה' ונתן ללוי במתנה, אלא הוא חלק עבודתם..

²⁴ בהשנות לסהמ"צ שם.

²⁵ שנאמר "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (דברים יד כב), ופירשו שבשני מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר ראשון, ואחד מעשר שני. [וקצ"ע שאין לשון כזו בספרי או בנמרא אלא שבר"ה ה. בדעת רבי שמעון נאמר "בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה", ועוד צ"ע שלרמב"ן שהוא מקור למצוות הפרשת מעשר ראשון והאיך כתב והוכיח בפירושו לתורה בדברים שם שפסוק זה נאמר רק לגבי מעשר שני].

²⁶ "ונתתה ללוי לגר ליתום ולא למנה [דברים כו יב], ופירושו שיתן ללוי חלקו ולעני חלקו" והוכיח הרמב"ן דעתו שהרי מברכים על ההפרשה, ואם היתה רק מצוה נתינה לכהן לא היו גוזרים עלינו לברך בשעת הפרשה [כמו שנאמר בתוספתא בברכות (פרק אחרון הי, ט)], ככל מצוה שעשייתה אינה נמר מצוה [עי' מנחות מב:]: ולכן אף הכהנים עצמם מפרישים תרומה ומעשרות ומברכים, ואילו לא היתה המצוה אלא הנתינה בלבד היו פטורים מזה, וכן משמע מתוס' רי"ד קדושין נח: ד"ה חטה ששתי מצוות הן ההפרשה לתקון מידי טבל והנתינה לכהן, ועי' שו"ת נודע ביהודא מהדו"ת יו"ד רא שכתב כן מדעת עצמו שהן ב' מצוות, וכתב שלא קדמני בזה שום מפרש או פוסק, ובאמת קדמוהו הרמב"ן ותוס' רי"ד.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ומצותה שאחר שמפרישין²⁷ תרומה גדולה²⁸ מפריש אחד מעשרה מן הנשאר וזהו הנקרא מעשר ראשון²⁹, ובו נאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ליקנזק וגו', וצריך לברך ברוך אתה יידיהו אללהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש מעשר ראשון

ואם מפריש יחד תרומה ומעשר מברך ברוך אתה יידיהו אללהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש תרומות ומעשרות³⁰. ומעשר זה נוהג בכל השנים חוץ משנת השמיטה,

והמעשר הזה ללוויים זכרים ונקבות שנאמר ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה, ויוצאין ידי מצות נתניה גם כשנותנין לנקבה, ואפי' נשאת לישראל נותנין לה מעשר, וי"א שאין נותנים³¹, וכן לישראלית אשת לוי³², ולעבד לוי ולבהמת לוי נותנין מעשר, ומקיים בזה מצות נתניה. וכהן חלל אין לו דין לוי³³, ולוי שנשא ממזרת³⁴ כיון שהולד חולך אחר הפגום אינו לוי ואינו נוטל במעשר.

²⁷ רמב"ם הלכות מעשר פרק א הלכה א

²⁸ אבל לפני שמפרישין תרו"ג אסור להפריש מעשר ועובר בלאו דמלאכתך ודמעך לא תאחר כנ"ל פ"ג מתרומות הכ"ג ובדיעבד אם עשה מה שעשה עשוי

²⁹ לפי שיש אחריו מעשר שני או מעשר עני

³⁰ כמבואר בתוספתא ברכות ו יט ומובא ברמב"ן הלכות חלה לה. ונפסק ברמב"ם מעשר א טז, וכן הוא בירושלמי ברכות ט ה"ג רק שם בלשון יחיד להפריש תרומה ומעשר

³¹ שו"ת אגרות משה יו"ד א קצג "איברא דצריך טעם לחלק בין מתנות למעשר ואין ידוע לי בעניותי טעם נכון בזה אבל הדין אמת שאין נותנין ללויה נשואה לישראל". ושם בסימן רטז כתב "הנכון לע"ד שכיון שהיא בת לוי שיש לחלוק לה מעשר דמדינא ניתן מעשר אף לנקבות בנות לויים, לעולם אינה אובדת זכותה דבנישואין אף לישראל היא לוייה כבתהלה, אבל מצד החיוב מזונות שעל בעלה הישראל והכהן ומעש"י לבעלה אין חולקין לה דנמצא הדניתנה לה הוא נתניה לבעלה שאינו לוי, ולכן באירוסין או בנתגרשה והיא מעוברת שאין לה מזונות מבעלה ומעש"י לעצמה יש גם לחלוק לה מדינא".

³² רמב"ן ורשב"א וריטב"א בסוגיתנו ואפי' לבעלה הישראל אפשר ליתן כמו התם כ"כ שם הרמב"ן והרשב"א ובמנ"ח מצוה שצ"ה כ' כן בל' אפשר ולא ראה הראשונים הנ"ל, אכן בירו' דיבמות פ"ט ה"ה מוכח דבת לוי שנשאת לישראל נעשית ישראלית וכמו בת כהן ומרבה לה מובת, אך י"ל דשם לענין אכילת מעשר מיירי וכר"מ דמעשר"ר אסור לזרים וכדמוקי לה בבבלי שם וע"ש בירו' יבמות פ"י ה"א שאם ילדה בן מישראל אינה אוכלת במעשר הוא ג"כ רק לר"מ וכ"כ בישועות מלכו בסמוך ה"ב. דרך אמונה ציון ההלכה הלכות מעשר פרק א ס"ק (ז)

ם

³³ מנ"ח מצוה שצ"ה וכ"כ המל"מ בפ"ט מביכורים ה"ב וכן מבואר בגיטין נ"ט ב' כתובות כ"ו א' בכורות מ"ז א' ובירו' דיבמות פ"י ה"א פלוגתא בזה ועי' באבי עזרי.

³⁴ תוספתא יבמות רפ"ח ושם א"י בת לוי ונ' דה"ה בן לוי ועי' ערכין ל"ג ב' ונראה דהממזרת לא היתה לוי' וצ"ע.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בזמנינו³⁵ שהמנהג שהכהנים והלוים עולין לכהונה ע"פ עצמן אין נוהגין היום לתת לכהנים תרומה להסיקה תחת תבשילו³⁶. וכן אין לתת מעשר ראשון ללוים בזה"ז כיון שעולין ע"פ עצמן וא"צ אפי' להעלותן בדמים. ומ"מ י"א³⁷ שיש מדת חסידות ליתן ללוי המעש"ר וכ"ז בודאי טבל אבל בספק א"צ לתת אפי' בזמן הבית וכ"ז בתרומה ומעש"ר אבל מעשר עני חייבין לתת גם בזה"ז אם הוא ודאי טבל שהרי יש לנו ודאי עניים.

נאמר בפרשת קרח³⁸ "ואל הלוים תדבר ואמרת אלהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, ונצטוו בזה הלוים להפריש מעשר מן המעשר שהם נוטלים מישראל, ושיתנו אותו לכהנים³⁹. ובלשון חז"ל המשנה נקרא "תרומת מעשר"⁴⁰.

מצוות הפרשת תרומת מעשר נמנית כמצוות עשה⁴¹. ואף הרמב"ן שסובר שבמעשר ראשון יש שתי מצוות הפרשה ונתינה, מודה שבתרומת מעשר יש רק מצוה אחת⁴².

ג. דקנסינהו עזרא

עוד התבאר שם דף פו: שעזרא קנס את הלוים בזמנו כל ימי בית שני שלא יתנו להן מעשר ראשון בתור חובה אלא הרוצה בכך ינתן לכהנים⁴³ לפי שלא עלו עמו לירושלים ולא עלו אלא בעלי מומים. ואחר החורבן י"א שבטל

³⁵ חזו"א שביעית סי' ה' סק"ב ודמאי סי' ב' סק"ו ובקו"ה תרו"מ שהדפים ר"ז שפירא ז"ל וזה דלא כמהרי"ט סי' פ"ה ועי' ברמ"א יו"ד סי' של"א סי"ט שכ' ונותנה בזה"ז לכל כהן שירצה בין חבר בין ע"ה ואפי' אינו מיוחס כיון שמוחזק ככהן והוא שורפה והיינו אפי' תרומה טהורה כיון שבזמנינו אין שום תרומה נאכלת אבל בזמנינו אין נוהגין כן וכמש"כ בחזו"א ובתשו' רדב"ז ח"ב סי' תשל"א כתב דהאידנא שכולם טמאים אין נותנים להם תרומה לא ממאה ולא טהורה שמא יבא לידי תקלה. ועיין דרך אמונה שם ב

³⁶ וכן חלה ואפי' חלת חו"ל אין נותנין לא לכהן קמין ולא לגדול שטבל ואף על גב שנותנין פדיון הבן לכהן ומברכין עליו וכן הם מברכין על נשיאות כפים וסומכין על חזקתן מ"מ לענין נתינת תרומה חששו חז"ל שאם יתנו יתרבו העולין ע"פ עצמן בשקר ולכן ראוי שלא ליתן. דרך אמונה תרומות ו ס"ק ב

³⁷ כו"פ פמ"ו כתב שבעל נפש יתן גם בזה"ז המעש"ר ללוי והמקילין אין נותנין ללוי בזה"ז וכן נהג מרן במעש"ר ודאי לתת ללוי או דמיו.

³⁸ במדבר יח כה-ל [עם רש"י].

³⁹ לשון החינוך תצו.

⁴⁰ דמאי פ"ב מ"ד, פ"ד א, ד ופ"ה א-ג. תרומות פ"ג ופ"ד מ"ה, ועוד רבים. וכתב החינוך [מצוה שצו] שנקרא כך מפני שקראו הכתוב "תרומת ה'". ועיין מנחת שלמה ח"א סי' סב מה שהסתפק בגדר תרומת מעשר.

⁴¹ רמב"ם (עשה קבט) סמ"ג (עשין קנד) חינוך (מצוה שצו) אזהרות לר' שלמה אבן גבירול (זהר הרקיע עשה לד) יראים (קמו קעא).

⁴² דרך מצותיך להמל"מ במשמעות הרמב"ן בהשגותיו לשורש יב שם, אלא שתמה ע"ז ונשאר בצ"ע. ועי' מעין החכמה דף קלו.

⁴³ ואם אין שם כהן נותנו ללוי וכ"ש מעשר שלהן שאין מוציאין מידם. חזו"א שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הקנס⁴⁴. וי"א⁴⁵ שהקנס שיתנו גם לכהן גם ללוי קיים ג"כ בזמן הזה⁴⁶ ומרן החזו"א⁴⁷ הסתפק האם כך ניתן לנהוג להלכה לתת בזמנינו גם לכהן, וי"א⁴⁸ שנוקטים להלכה כדעת ר' עקיבא שעזרא לא קנס כלל, ואין נותנין רק ללויים.

ד. כגון דמוחזק לן באבונה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא

דבן גרושה ובן חלוצה הוא

מי שבא⁴⁹ ואמר כהן אני ועד אחד מעיד שיודע באביו שהוא כהן, אין מעלין אותו לכהונה על פיו שיש לחשוש שמא חלל הוא⁵⁰, שכיון שגם אביו אינו מוחזק לכהן אלא ע"פ זה העד, אין בכח חזקתו להכשיר לכהונה גם הבן, עד שיעיד העד על זה עצמו שהוא כהן. וי"א⁵¹ שכל המשפחות בחזקת כשרות ואין חוששים לחללות.

⁴⁴ חזו"א דמאי סי' ב' סק"ג וכ"כ המנ"ח מצוה שצ"ה וכן מוכח בפ"ד מביכורים ה"ד כמש"ב הר"י קורקוס שם ועובדא דר"ע וראב"ע בסוגיין צ"ל דהי' לפני החורבן או שעדיין לא ביטלו מיד אחר החורבן. דרך אמונה ציון ההלכה שם א ס"ק מו

⁴⁵ דעת התוס' כאן ובכתובות כ"ו א' ובכ"ב פ"א ב' והר"ש כמע"ש פ"ה מ"ט והרמב"ן חולין קל"א ב' ובכ"ב פ"א ב' ויבמות פ"ו ב' והרשב"א בב"ב ותוס' הרא"ש בחולין והר"ן בחי' בחולין והרא"ה בכתובות וכן תלמידו בשמ"מ ק"ש שם וכן בחי' הר"ש משנ"ן ורבנו קרשקש בכתובות שם ועי' מאירי קדושין כ"ו ב' ב"מ י"א שדחה ג"כ דעת רבנו וכן בסה"ת בה' א"י והטור יו"ד סי' של"א והביאו הרמ"א שם סי"ט בשם י"א ועי' רמ"ה ב"ב דף פ"א ב' אות ס"ג שב' דמעשר"ר אם אפשר ליתנו ללוי נותנו ללוי ואם א"א נותנו לכהן.

⁴⁶ ועיין תורת הארץ חלק א פרק ג אות עח שכתב י"ל דהטור שכתב דגם בזה"ו נותן אף לכהן משום דס"ל דחיוב תו"מ נמשך עוד מקדושת עזרא דלא בטלה, גם היום נהג קנס עזרא כיון שקנס שלו הי' לעולם מי יוכל לבטל קנס עזרא אבל להסוברים דתו"מ בזה"ו היא רק מדרבנן משום דקדושת עזרא בטלה אחר החורבן ובוזה"ו היא רק דרבנן דגזרו מחדש אחר החורבן להפריש תו"מ יש לומר דבעינן דאורייתא תקנו לתת מעשר ראשון רק ללויים כדין תורה כר"ע דהלכתא כותי' ואף דקנס עזרא הי' לעולם היינו כל זמן שקדושה שלו קיימת אבל לאחר שבטלה קדושת עזרא ע"י החורבן ונפטר לגמרי מתו"מ לא שייך עוד קנס שלו ורבנן שגזרו אחר החורבן מחדש על תו"מ מסתמא בעינן דאורייתא תקנו ולא כקנסו של עזרא וי"ל עוד דהרמ"א סובר דמעיקר הדין גם בזה"ו תו"מ מה"ת משום דקדושת עזרא לא נתבטלה ורק שלא נהגו כן ולכן הביא כאן הי"א לפי מה דס"ל שעיקר הדין דעד היום קדושת עזרא קיימת ועזרא קנס לעולם כ"ו דקדושה שלו נמשכת ולכן גם בזה"ו נותנין מעשר ראשון אף לכהן, והב"ח ביור"ד שם כתב וז"ל ולהלכה לאפוקי נפשי' מפלוגתא דרבנותא לא יתנו אלא ללויים ולא לכהנים ודלא כרב בהגהת ש"ע עכ"ל.

⁴⁷ דמאי ב' ו שהרי על מש"כ המחבר יו"ד שלא סעיף יט מעשר ראשון ונותנו ללוי הרמ"א כתב וי"א אף לכהן.

⁴⁸ דעת הריטב"א בכתובות כ"ו. ובחולין קל"א: וכן נראה דעת רבינו הגר"א וז"ל שם נב' "עתוס' דכתובות כ"ו א' ד"ה אין כו' וקי"ל כר"ע מחבירו ועוד דכל הסוגיות ועוד הרבה סוגיות במתני' וגמ' וירושלמי שנותנין ללוי וכולן כר"ע ועתוס' דיבמות פ"ו ב' ד"ה מר כו' אבל הרמב"ם כתב שעזרא לא קנס אלא הלויים שבדורו וודאי דסוגיות הנ"ל מוכיחות שנותנין ללויים דוקא אלא דסוגיא דכתובות הנ"ל ויבמות הנ"ל ובסוף סוטה צ"ע ועב"י.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם ג' ו

⁵⁰ דעת הרמב"ם וכן נקט המחבר שם

⁵¹ ח"מ שם ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אבל הוחזק לנו אביו או אבי אביו⁵² בכהן או שהעידו עליו שנים שהוא כהן, בכחה של חזקת אביו להחזיק גם את בנו לכהן, שהרי שורפין וסוקלין על החזקה בכל מקום.

מי שהוחזק אביו⁵³ בכהן ויצא עליו קול שאינו פוסק שהוא בן גרושה או בן חלוצה, חוששין לקול ומורדין אותו.

בא עד אחד והעיד שהוא כשר נתבטל הקול ומעלין אותו לכהונה על פיו.

ה. החולק תרומה בנכסי אביו עם אחיו בבית דין אינה חזקה ... הנך לאכילה האי לזבוני

העיד⁵⁴ שראה זה שחלק עם אחיו בבית דין תרומה שהניח להן אביהן הכהן, אין מעלין אותו לכהונה בעדות זו⁵⁵, שמא חלל הוא ולקח חלק ירושתו מתרומה למכרה.

דף כו:

ו. עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואתו בי תרי ואמרי בן גרושה ... ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ... מצטרפין לעדות

מי שהוחזק אביו⁵⁶ בכהן ויצא עליו קול שאינו פוסק שהוא בן גרושה או בן חלוצה, ובא עד אחד והעיד שהוא כשר⁵⁷, ובאו אחר כך שנים⁵⁸ ומעידין עליו שהוא חלל ובא אח"כ עוד עד אחד ואמר שהוא כשר. מצטרפין זה העד האחרון עם הראשון, והרי יש שנים עדים שמעידין עליו שהוא כשר ויש גם בן שנים שמעידין עליו שהוא חלל והרי העדים מכחישין זה את זה, הסר

⁵² ואם הוחזק דודו או בן דודו לכהן, נסתפק מהר"מ מטראני ח"ב סי' מ' אם הוא כהן. באה"ט שם יא

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ג ז

⁵⁴ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה יב

⁵⁵ לרמב"ם בסתם שאינו ידוע דחיי' שחלל הוא ולחולקים ביצא עליו קול שבן גרושה הוא. מ"מ שם

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם ג ז

⁵⁷ שיש בעד אחד כח לבטל הקול כדלעיל. ט"ז שם ה

⁵⁸ אבל אם בא אחד כיון דכבר נתבטל הקול מחמת העד אחד הוה ליה כאילו לא יצא קול מעולם ונשאר חזקה ראשונה לכשרות. ט"ז שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

עדות העדים מכאן שהרי מוכחשים הם, וגם הקול כבר נתבטל על ידי עדות הראשון ואם כן נשאר זה בחזקת האב⁵⁹ והרי הוא כהן.

ז. אפי' בזה אחר זה ... שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו

קולא⁶⁰ בדיני ממונות מבדיני נפשות, שבדיני נפשות אין עדותן עדות עד שיראו שני העדים המעשה כאחד, אולם בדיני ממונות אף על פי שלא ראו שני העדים המעשה כאחד, אלא כל אחד ראה המעשה או שמע הודאה מפי הנתבע, מה שלא ראה או שמע השני⁶¹, עדותן מצטרפת⁶². ומכל שכן כשלא ראו ביחד רק זה מחלון זה וזה מחלון אחר שמצטרפין⁶³.

כיצד, אמר⁶⁴ האחד בפני הלוהו ביום פלוני או בפני הודה לו ביום פלוני, ואמר השני בפני הלוהו ביום אחר או בפני הודה לו ביום אחר הרי אלו מצטרפין, וכן אם אמר האחד בפני הלוהו והשני אמר בפני הודה לו, או שאמר הראשון בפני הודה לו שחייב לו כבר והשני אומר לאחר זמן הלוהו בפני הרי אלו מצטרפין, שאע"ג שעל מה שמעיד זה אין מעיד זה, מ"מ שניהם מעידים שזה חייב לזה מנה.

וכן לענין לפסול אדם לעדות⁶⁵, כגון שנים שהעידו על אחד שהוא פסול שאחד אומר שגנב והשני אומר שהלוה בריבית, הרי אלו מצטרפין לפוסלו שהרי שניהם מעידין שהוא פסול.

⁵⁹ שמועיל לתרומה דרבנן כנוכר אך לתרומה דאורייתא לא יועיל שהרי תרי ותרי כספק הוא וחזקת האב אינו מועיל להאכילו תרומה. ט"ז שם ו. ב"ש יד. וע' בס' פמ"ג על יו"ד בפתחה להלכות שחיטה שורש ד' שבי' דדברי הב"ש סתרי אהרדי עיי"ש. והר"ן ס"ל דמהני אף לתרומה דאורייתא שבתרי ותרי אמרינן אוקי מילתא אחזקה אלא דרבנן אחמור דלא נימא הכי איפשר להקל ולומר דכי אחמור היינו דוקא בא"א אי נמי לעבודה וכעובדא דינאי אבל בתרומה לא החמירו. ב"י שם. ועיין אבנ"מ ה

⁶⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ לו

⁶¹ סמ"ע שם ב

⁶² אמנם דוקא בדבר שא"צ רק לראיה, אבל בדבר דצריך עדים לגוף המעשה, כגון עדי חתימה או עדי מסירה בשטר שהוא לקנין, דעת הרמ"ה בחידושו ל"ב"ב דמדרבנן לבד מהני בדיני ממונות, לא בגיטין ושחרורי עבדים. ישועות ישראל חוקת המשפט שם טו

⁶³ סמ"ע שם ונתיה"מ יא

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם ל ט

⁶⁵ רמ"א ונו"כ לד כה

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכן לענין איסורים⁶⁶ וכגון לאסור אשה על בעלה מצטרפים, וכגון שראו בה דבר מכוער אבל כל אחד ראה כיעור אחר מצטרפין ששניהם על דבר מכוער הם מעידים⁶⁷. וכן אם ראו שנטמאה אפילו שכל אחד ראה שנטמאה בפעם אחרת מצטרפין⁶⁸.

עוד יש קולא בדיני ממונות מברני נפשות, שבדיני נפשות אין עדותן עדות עד שיעידו שניהם כאחד בתוך כדי דיבור ולמדוהו חכמים מן המקרא, ובדיני ממונות אין צריך שיעידו שני עדים כאחד בבי"ד, אלא יבא אחד בפני בי"ד ושומעין דבריו היום וכשיבא העד השני לאחר הזמן שומעין דבריו ומצטרפין זה לזה ומוציאין בהם הממון⁶⁹.

אולם עדות קדושין הרי היא כעדות נפשות⁷⁰ ואם קדשה בפני עד אחד, ואח"כ קדשה בפני ע"א זה שלא בפני זה, אינה מקודשת⁷¹. וכן אם הם מעידים על אותוקדושין כגון שאמר לה בפני ע"א התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך ואח"כ אמר כן בפני עד השני, וכן עדות מיוחדת כגון שראה ע"א מחלון זה וע"א מחלון אחר אין זה קדושין⁷².

ח. האשה שנחבשה ... על ידי ממון מותרת לבעלה על ידי נפשות אסורה לבעלה ... אבל יד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן אפילו על ידי ממון אסורה לבעלה

⁶⁶ אף על גב לענין דרישה והקירה מדמי לדיני נפשות שאני דו"ח מדאורייתא אפי' בדיני ממונות בעינן דו"ח אלא משום נעילת דלת בפני הלוי א"צ דו"ח לכן בעינן דו"ח ב"י וד"מ.

⁶⁷ רמ"א ונו"כ אבהע"ז י א

⁶⁸ לפי הטעם דכ"י הב"י דמילי דאיסורי לממון מדמי להו. ח"מ שם ז

⁶⁹ בדיני ממונות איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא דמצטרפין, איבעית אימא סברא דהא כי קא מסהדי נמי בהדי הדדי לאו בחד פומא קא מסהדי אלא מצטרפין להו, א"כ מאי שנא בזה אחר זה ממש או בזה אחר זה לאחר זמן. אי בעית אימא קרא דכתיב [ויקרא ה, א] והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו, והוקשה הגדה לראייה מה ראייה אפילו בזה אחר זה ולאחר הזמן מצטרפים כדילפינן לעיל מיתורא דקרא, אף הגדה אפילו לאחר זמן מצטרפין.

⁷⁰ דעידי קידושין עידי קנין הן לא מצטרפת להיות קנין מלאו קנין דלא בשחרית היה קנין ולא בין הערביים היה קנין וכד"ג לא אשכחנא בשום דוכתא דמצטרפי אבל עידי הלואה דלאו עידי קנין הן אלא עידי ראייה דהא אם החייב מודה ההלואה אין אנהנו צריכין לעדים דהודאת בעל דין כמאה עדים. שו"ת משאת בנימין סימן נא

⁷¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז מב ב

⁷² המקנה קונטרס אחרון שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

האשה⁷³ שנהבשה בידי גוים על ידי ממון כלומר שישבו או אסרו אותה במעשר בגלל חוב כספי, מותרת אפילו לכהונה, שכיון שמשום ממון שחייבת להם הבשה מתיראים להפקירה לזנות שלא יפסידו ממונם על ידי שעשו שלא כדין ואפילו בפנויה⁷⁴, ודוקא⁷⁵ שחייבת להם ממון שהלוו לה שיראים להפסיד ממונם, אבל אם תפשוה ימים רבים⁷⁶ מפני שרוצה ממנה ממון שיפדוה בה, כלומר שרוצים כופר עבורה ואינה חייבת להם כלום, אסורה לכהן, שכיון שאינם מפסידים ממון מכיסם לא אכפת להם וחוששים שמא הפקירה לזנות ואנסוה.

במה דברים אמורים בזמן שיד ישראל תקיפה על הגוים והם יראים מהם, אז מתייראים להפסד ממונם אם יעשו שלא כדין, אבל בזמן שיד הגוים תקיפה אפילו אסרו אותה בגלל חוב כספי שחייבת להם, כיון שנהבשה ברשות דיני גוים, נאסרה, שאינם יראים להפסד ממונם אפילו ינהגו בה הפקר שלא כדין, אלא אם כן מעיד לה עד אחד שהיא טהורה כמו בשבויה.

ואם נהבשה על ידי נפשות כלומר שאסרו אותה כדי לדון אותה למות, בין אם הוא מחמתה ובין אם הוא מחמת שבעלה נתחייב מיתה, בכל ענין אסורה לכהונה שמא אנסוה. וי"א⁷⁷ שאף אשת ישראל אסורה, אם היא עצמה נתחייבה מיתה, שחוששים שמא נתרצית להם ונבעלה ברצונה, כדי שתמצא חן בעיניהם שלא יהרגוה. ויתבאר עוד להלן דף כו. מה דינה בזמן הזה.

⁷³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ז יא

⁷⁴ ב"ש שם ובאה"ט שם כה

⁷⁵ רמ"א שם

⁷⁶ אבל יום או יומים מותרת מהר"י מינץ סי' ו'

⁷⁷ רמ"א שם כדעת דעת רש"י ותוס' בסוגייתינו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>